

Disputationes Theologicae

Quatuor Tomis distinctæ: Quibus Univerſa Theologia Scholastica Clare,
Breviter & accuratè explicatur

De Deo, Et De Angelis

Martinon, Jean

Burdegalæ, 1644

Sect. 8. Refelluntur eiusdem argumenta sumpta ab auctoritate contra
nostram sententiam.

[urn:nbn:de:hbz:466:1-73898](https://nbn-resolving.org/urn:nbn:de:hbz:466:1-73898)

81. Ad quæ dico iam Authorem istum fa-
 cteri voluntatem suspensam, conditionatam,
 differentem, & disiunctivam, (qualis est
 ista, donandi si ponatur conditio, & non
 donandi si non ponatur.) sufficere proxime
 ad effectum certum & determinatum,
 dummodo ponatur conditio, per quam
 determinatur ad vnum: quod antea idem
 male negauerat, vt vidimus num. 9.
 Itaque iam fatetur decretum illud condi-
 tionatum, quod nos asserimus, sufficere
 posse ad exhibendum concursum, dum-
 modo possit impleri conditio, quæ suspen-
 ditur. Sed male probat non posse im-
 pleri ex eo quod iuxta nostram sententiam,
 impossibile sit voluntatem creatam se sola
 inchoare actionem suam, & determina-
 re se ad vnum, aut aliquid efficere, quo
 Deum exciter ad dandum sibi hunc aut
 illum concursum. Nam conditio appo-
 sita decreto diuino non est ista: Si volun-
 tas creatæ se sola inchoet actionem suam,
 aut sola se determinet ad vnum, aut
 aliquid efficiat sine Dei concursu. Sed
 est ista duntaxat: Volo concurrere cum
 voluntate creatæ ad actum amoris V. g.
 tali tempore & in talibus circumstantiis,
 si ipsa tunc velit amare (modo ipsi non
 desim) liberèque se ad amandum deter-
 minat. Quæ conditio impletur, quando
 voluntas creatæ vult amare. Impletur in-
 quam, non antequam ad concursum
 Dei: sed concomitèter. Sicut ista, vo-
 luntas amabit si velit: iuxta ea quæ dixi-
 mus num. 43. Neque vllum est inconueni-
 ens in eo quod sit mutua connexio inter
 Deum & creatam voluntatem, quod con-
 cursum: nimirum quia Deus non concur-
 ret, nisi voluntas operetur: & voluntas
 non operabitur nisi Deus concurrat, neque
 potest aliter operari. Nam inde potius
 fit, vt vtriusque operatio debeat esse simulta-
 nea & concomitans.

SECTIO VIII.

*Refelluntur eiusdem argumenta, sumpta ab
 auctoritate, contra nostram
 sententiam.*

81. Contra nostram & communem senten-
 tiam de concursu immediato Dei multa
 opponit idem Author primis quindecim
 capitibus quartæ partis suæ disputationis, par-
 tim ab auctoritate, partim ex ratione de-
 sumpta: quorum præcipua nobis refellen-
 da sunt.
 Ac primùm capite 2. adducit quædam
 testimonia Patrum, præcipue D. Au-
 gustini, affirmantium actum peccaminosum
 non esse à Deo. Sed intelligendi sunt non
 esse à Deo præmouente, aut per se primò
 intendente vt fiant: eodem sensu quo as-

serunt actum illum esse à Diabolo: aut
 etiam Deum non esse peculiariter illius au-
 thorem, vt causam particularem, operan-
 tem se solo, vel concurrentem aliter quam
 ex debito causæ primæ. Ex. gr. quando
 S. Augustin. serm. 13. de verbis Apostoli,
 cap. 11. in fine, sic ait: *Cum adu-
 sine adiutorio Dei nihil agis, nihil boni di-
 co. Nam ad malè agendum habes sine adiu-
 torio Dei liberam voluntatem:* loquitur de
 adiutorio speciali, seu gratiæ præueniente,
 non necessaria quidem, vt malè operemur,
 secus autem vt bene, saltem vtiliter ad sa-
 lutem, de quo bene loquitur Scriptura,
 & sancti Patres. Et cum ait lib. 5. de
 ciuit. cap. 9. *Mala voluntates ab illo non
 sunt, quoniam contra naturam sunt, quæ ab
 illo est:* intelligit non esse à Deo inclinante
 ad illas. Quia sunt potius contra eius in-
 clinationem, & contra inclinationem natu-
 ræ ab ipso conditæ.

Hieronym. verò in cap. 45. Isaia ex-
 plicans illud, *Ego Dominus, & non est al-
 ter, formans lucem; & creans tenebras; fa-
 ciens pacem, & creans malum;* & dicens
*Confundatur hæresis quæ malorum arbitratur
 conditorem Deum, cum hic malum non con-
 trarium bono, sed pro afflictione ponatur &
 bello:* loquitur contra eos, qui volebant
 Deum esse causam particularem & autho-
 rem peccati, abutentes loco illo Isaia, in
 quo non de malo moralis seu peccato, sed
 de afflictione & bello sermo est, quæ Deus
 interdum in pœnam peccatorum immitit.
 Et in Dialogo primo aduersus Iulianum
 paulò post imò sic aiens: *Constat ergo infer-
 nos, in bonis operibus, post propriam volunta-
 tem, Dei nos imitti auxilio; in malis, Dia-
 boli: loquitur de auxilio impellente & exci-
 tante, ad bonum vel ad malum.*

Gregorius quoque Nazian. orat. 1. con-
 tra Iulian. cum sit ait: *Deus nullo modo
 causa est mali, quippe natura bonus: vtrum-
 que est eius qui eligit:* Intelligit nullo modo
 esse causam particularem, vel authorem:
 vel nullo modo causam propriam & per se,
 eo sensu quo Trident. hæc eadem asserit lo-
 co inferius explicando. Neque potest ad-
 uersarius vim facere in particula, nullo modo
 vniuersalissimè illam sumendo, quin aperit
 contradicat iis quæ habet eodem cap. 2.
 num. 3. vbi fatetur Deum esse causam actio-
 nis peccati vniuersalem & primam; & actum
 peccati (de quo loquimur) esse à Deo aliquo
 modo, qui sufficiat vt ipse verè dicatur pri-
 mum agens.

Item, quod ait Gregor. Nyssen. vel Nysseni
 in lib. 7. Philosophiæ cap. 1. *Non est
 fas ascribere Deo turpes actiones & iniquas
 verum est.* Quia non est illarum auctori-
 neque ad illas concurrat, vt causa particu-
 laris, & modo impurabilis: sed ex debito
 causæ primæ, & ex suauitè prouidentia
 suæ regimide.

Denique quod scribit S. Prosper in res-
 ponsione ad capita Gallorum c. 1. *Voluntas*

H h

Explican-
 tur Patres
 citati con-
 tra concu-
 sum Dei.

Prosper.

Dei nunquam vult nisi bona. Præscientia autem & bona noscit, & mala. Sed bona, quæ aut ipse faciat, aut etiam ut nos faciamus imperat. Mala autem, quæ omnino ipse non facit, nec fieri suavit, nec impulsit: sic explicandum est: Voluntas Dei nunquam vult nisi bona, voluntate antecedenti & à se. Præscientia autem & bona noscit & mala. Sed bona, quæ aut ipse faciat solus, ut causa particularis & totalis: aut etiam ut nos faciamus imperat, id est, quæ nos facimus ipsius imperio, vel instinctu aut inclinatione ab illo accepta. Mala autem, quæ omnino ipse non facit, nec fieri suavit, nec impulsit: id est, quæ nec solus ipse per se facit ut causa particularis & totalis: neque per nos ea operatur suadendo aut impellendo ut et faciamus, sicut impellit ad bona quæ facimus. Hæc enim pars postremæ sententiæ de malis, exponenda est eodem sensu, quo prior de bonis: cum vna alteri per negationem opponatur. Neque potest vim facere aduersarius in voce, omnino, & velle ut generaliter accipiatur, nisi sibi ipsi contradicere velit, ut antea notauimus. Quare quæcumque opponit ex Patribus toto illo capite secundo, vana sunt. De euasione autem, quas ibidem adhibet testimoniis contra se allatis, dicemus sect. 12.

86.

Exponitur locus 12. den. male cit. contra Dei consensum.

Trident.

Secundo, omittis Theologis & Philosophis, quorum aliquos citat nullius in Schola nominis, aliquos tam inuitos in suam sententiam trahere conatur, ut omnino abutatur eruditorum lectorum patientia, quemadmodum de sanctis Thoma & Bonauent. ostendimus num. 19. & seq. Opponit nobis cap. 9. auctoritatem Tridentini sess. 6. can. 6. cuius hæc verba sunt: Si quis dixerit non esse in potestate hominis vias suas malas facere: sed mala opera, ita ut bona Deum operari, non permissiue solum, sed etiam proprie & per se: adeo ut sit proprius et opus non minus præditio Iuda, quam vocatio Pauli, anathema sit. In quibus verbis expendit prius, Concilium non loqui de malitia formali operum nostrorum: sed de ipsi malis operibus, quæ proprie non dicuntur nisi actus ipsi reales qui à voluntate fiunt: & de quibus loquebantur hæretici quos Concilium eo canone damnat. Secundo, verbis illis, Non permissiue solum, sed proprie ac per se, voluit se Concilium excludere à Deo omnem casualitatem per se ac propriam, respectu actionis prauæ, sumptæ etiam pro materiali, seu quatenus est ens realis physicum & posituum, ut fatentur Suar. lib. 2. de concursu Dei cap. 2. & Didac. Quis disp. 31. & 32. de voluntate Dei. Tertio propositionem illam Tridentini esse formaliter, & in terminis contrariam sententiæ eiusdem Suar. lib. 1. de concursu Dei cap. 4. quæ ut communissimam Theologorum ac Philosophorum hoc modo proponit: Vera tamen & certa doctrina

Suar.

est, omnem virtutem creatam, æque etiam voluntatem liberam, & ad actus liberos, præter conseruationem sui esse, quam habet à Deo, indigere actuali eius auxilio vel concursu, quo talis actus vere, proprie, ac per se fiat. Quarto operari mala opera immediatè & proximè, esse illa operari per se ac propriè: operari verò illa mediatè ac remotè, esse operari illa solum permissiue, improprie, & per alium, nimirum mediante libero arbitrio hominis. Propter quæ omnia, concludit in hæc verba: Ex quo sanè perspicue liquet vel hac vna ratione, tamen non adessent alia, nostram sententiam esse verissimam, oppositam verò corrigendam, atque ad normam Concilii reformandam. Et hoc argumentum certissimum in toto suo opusculo repetit. Ac licet velit sensum suum ab omni exaggeratione & sententiæ contrariæ offensione alienum esse, ut ait cap. 10. num. 3. in fine. Modò tamen affirmat se rem perspicue ostendere ac demonstrare, ut num. 1. & istudemum. 2. eiusdem capituli: modò perspicue liquet sententiam suam oppositam non esse conformem Tridentino, ut ibidem ait num. 3. & vtramque sententiam tam prædeterminantiam, quam assertoriam scientiæ mediæ, ut sibi quidem videtur, euidenter falsam esse, intelligibilem ac repugnantem, ut ait cap. 15. num. 1.

Sed non possum non mirari magnopere Authorem istum tantam vim facere in argumento quod ipsemet penitus enervat eodem capite q. num. 8. ubi sibi sic obiecit, Dices, ex illa particula quam Concilium adhibuit, ita ut bona, videatur sequi quod Deus opera nostra bona operari proprie & per se, & non tantum permissiue. Operari autem per se & propriè est operari proximè & immediatè. Ergo sententia nostra, qua negat Deum operari opera nostra bona concursu immediato & proximo, repugnat Concilio. Probatur assumptum, quia hæc videtur fuisse mens Concilii: Qui dixerit Deum operari opera mala per se ac propriè, & non tantum permissiue, sicut reuerà ipse operatur bona per se ac propriè & non tantum permissiue, anathema sit. Cui obiectioni respondet paulò post in hæc verba: Respondeo tamen non dicamus Deum operari opera nostra bona proximè immediatè & identifice: facili tamen explicamus quomodo ipse sit eorum causa plus quam permissiua. Nimirum quia ipse suadet, hortatur, allicit, ad opera bona faciendâ, præbetque vires accommodatas ea intentione ut sunt: quod de actibus malis dici non potest. An verò dici etiam debeat, necne Deum operari opera nostra bona per se ac propriè, non omnino perspicue liquet in hac definitioe Concilii. Ego quidem persuasum habeo questionem esse ferè de nomine, cuius solutio ex variâ

86. Dicitur aduersus illi consensum.

severiorum interpretatione dependeat. Nam si, per se ac proprie, idem significet quod immediatè & proximè & identifice, existimo Deum non operari, actus vestros liber bonos immediatè proximè, & identifice, nec consequenter per se ac proprie in eo sensu. Et paulò post: At verò si per se & proprie operari bonum opus, idem significet, quod directè intendere tale opus ab homine fieri, & proprie conferre auxilia opportuna, viresque necessarias ad bene operandum, ea intentione ut bene operemur, tum naturaliter, tum Divinam supernaturaliter: sane eo sensu fatemur Deum esse causam veram, per se ac propriam operum bonorum. Hæc ille.

88. Ex cuius confessione habemus particulas illas quibus vitur Tridentinum, & in quibus ipse tantam vim faciebat supra, dupliciter sumi posse, si applicentur ad bona opera. Primò, pro immediatè proximè & identifice: secundò pro directè intendere tale opus ab homine fieri, & proprie conferre auxilia opportuna, viresque necessarias ad bene operandum, ea intentione ut bene operemur. Et hoc secundo modo intelligendum esse Concilium quando affirmat opera bona esse à Deo non permissivè solum, sed etiam proprie ac per se. Non autem priori modo, id est, non proximè & immediatè. At quis non videt responderi facile posse, simili modo explicandum esse Concilium quando damnat asserentes opera mala esse à Deo proprie & per se? Nimirum per particulam illam, per se proprie, Concilium non intelligere, immediatè proximè & identifice: sed eam sumere in secundo sensu pro directè intendere mala opera ab homine fieri, & conferre auxilia opportuna, viresque necessarias ad male operandum ea intentione ut male operemur. Nihilque obesse huic expositioni, quod Concilium dicat, non permissivè solum, sed etiam proprie ac per se. Nam opponit permissivè, ei quod est proprie & per se. Et secunda particula est tantum prioris explicatio: ita ut ex mente Concilij dicatur Deusmittere tantum, ea, quæ non directè intendit, & ad quæ non confert auxilia viresque necessarias ea intentione ut fiant, sed tantum malæ intentioni secularum secundarum officium primæ causæ non denegat. Quo etiam sensu Theologi & facti Patres loqui solent de permissione. Eodemque sensu illam intelligunt & impugnant, Calvinus & Melancthon, alique heretici huius temporis à Concilio Tridentino damnati, ut videbimus paulò post.

89. Porro Tridentinum non modò posse, sed debere omninò sic intelligi, probò primò, quia eodem modo debet intelligi definire mala opera non esse à Deo per se ac proprie: quo definit bona opera esse à Deo per se ac proprie. Atqui definit tantum bona opera esse à Deo per se ac proprie in secundo sensu è

duobus supra allatis ab Aduersario, ut ipsemet affirmat. Ergo definit tantum in eodem sensu mala opera non esse à Deo per se ac proprie. Maior probatur, quia particula comparativa, quæ Concilium vitur, cum ait, Mala opera, ita ut bona, manifestè significat ipsum eodem sensu idem negare de malis operibus, quo affirmat de bonis. Et illa propositio complexa Concilij, Mala opera non sunt à Deo per se ac proprie, ita ut bona: debet æquivalere his duabus simplicibus eodem sensu acceptis: Opera bona sunt à Deo per se ac proprie. Opera mala non sunt à Deo per se ac proprie.

Probo secundò, quia intentio Concilij Tridentini erat, non qualem Author iste fingit cap. 9. num. 2. sed qualem refert Didac. Ruis disp. 3. de voluntate Dei sect. 1. num. 2. & accepit ex Ruardo Tappero, Lutheri & Philippi Melancthonis contemporaneo, insignique aduersario: damnare scilicet prædictos hereticos cum Caluino & aliis eorum sectatoribus, affirmantes Deum non permittere tantum mala opera, eo sensu quo Theologi illius temporis communi consensu, & tota Ecclesia Catholica id affirmabant, id est, non esse illorum auctorem, neque ad illa inducere & excitare) sed etiam ad illa movere, inducere, cogere, necessitare: sic enim loquitur Calvin. lib. 1. Instit. cap. 18. vbi permissionem alio sensu Catholico acceptam, irridet & refutat. Spectatum verò tangitur canone Tridentini citato Philippus Melancthon. (vt fatetur ipsemet Aduersarius p. 4. suæ disputationis cap. 10. num. 2. initio) qui in cap. 9. Epist. ad Roman. sic scripsit: Nos verò docemus non solum permittere Deum creaturis ut operentur, sed ipsum omnia proprie agere. Sicut fatemur (Catholici scilicet) proprie Dei opus fuisse Pauli vocationem: ita fatemur opera Dei propria esse sua que media vocantur, ut concupere & bibere, communia cum brutis: sive qua mala sunt, ut Davidis adulterium, Manly feneritatem animadvertentis in filium. Conbat enim Deum omnia facere, non permissivè, sed potenter, id est, ut sit eius propria Iuda proditio, sicut Pauli vocatio. Et paulò post: Ergo non est cum frigidum gloriæ fema admittamus, Deum mala permittere, non etiam facere. Hæc Melancthon, qui vt refert idem Ruard. art. 7. de libero arbitrio, errore illum postea retractavit, & in posterioribus editionibus eundem annotationum in Epist. ad Roman. verba illa expunxit.

Scribit quoque Author, quem impugnamus, parte 1. suæ disputationis c. 11. n. 3. in fine, plurimos Caluinitas reprobos fuisse, & forte etiam nunc reperiri qui existimant Deum operari opera nostra prava non modò permissivè, sed etiam proprie ac per se. efficaciter volendo, decernendo, mouendo & impellendo. Nos ad peccata quibus verbis confirmat explicationem quam Tridentinò damus: & contradicimus illis quæ scripserat eadem p. cap. 9. num. 5. in hæc verba: Dices

309

Ruis

Calvinus censet Deum impellere ad agens malos.

Melancthonis error & palinodia.

Ruard

913

89. Verus sensus Trident.

Secundo hi damnatos esse duntaxat eos qui assererent mala opera fieri à nobis Deo suadente aut exhortante, non minus quam ipsi suadet & exhortatur ad bona. Sed contra (inquit ipse respondens huic obiectioni) quia error hereticorum illius temporis non erat quod Deus suadent aut exhortetur ad actum peccati: sed quod ipse operetur in nobis proprie ac per se opera mala. Unde inferebant non esse rectam homini libertatem, ut vias suas malas ad libitum facere possit. Quod tamen ipsi non intulissent ex sua suasionem aut exhortationem. Is enim qui aliquid hortatur ac persuadet, auctori suo libertatem non admittit: sed solius morali quadam enim ratione ad operandum inducit. Quæ postrema huius Authoris verba ostendunt parum illum esse versatam in doctrina hereticorum illius temporis, qui nunc etiam vigent, & docent Deum ista suadere, hortari, & movere ad mala opera, ut voluntatem non necessitet ad malè operandum, quia id facti voluntate sua efficaci, cui nemo potest resistere: ut putant se colligere ex Pauli verbis Roman. 9. v. 19.

Atque hoc ita esse, illamque fuisse sententiam hereticorum illius temporis, quo Concilium Tridentinum celebratum est, & quod suo anathemate perculit, patet tum ex eorum Com. merariis aut annotationibus in caput citatum Epistolæ ad Roman. tum ex antidoto Caluigi, & examine Kemnicij, scriptis contra Concilium Tridentinum; tum ex eodem Caluigi in libris Institutionum scriptis ante Tridentini Concilij celebrationem: cuius aliquot loca retulimus alia occasione disp. 19. num. 19. & 20. & quidem aded illustrata, ut sole clarius ostendant verum esse quod dicimus.

Sic igitur argumentor: Tridentinum Concilium can. citato intendit damnare hereticos illius temporis, eo sensu quo illi assererent per mala esse à Deo non solum permittente, sed etiam proprie & per se. Ergo definit tantum opera mala esse à Deo permittente solum, & non proprie ac per se, eo sensu quo heretici contrarium assererent. Atque heretici illius temporis intelligebant proprie ac per se secundo modo è duobus relatis num. 87. & ab Authore isto concessis. Ego Concilium Tridentinum definit tantum eodem sensu opera mala esse à Deo permittente, & non proprie ac per se. Prima consequentia probatur, quia de vero sensu definitionis Concilij iudicandum est ex illius intentione. Minus cautè sicut euidenter probatur, locis relatis ex Caluigi disput. illa 19. num. 19. & 20. & ab aduersario ipso concessa, verbis ex eodem relatis parte 4. sue disputationis cap. 1. num. 3. in fine. Liqueat ergo argumentum istud suspitum ex Tridentino, in quo tantum vim facit, & quod usque ad nauseam repetit, planè inutile esse & inutile. Et hæcenus de argumentis sumptis ab auctoritate. Nunc ad alias probationes præmittendas progrediendum est.

SECTIO IX.

Soluuntur alia eiusdem argumenta ex ratione desumpta.

Primum argumentum ex ratione sumptum, quod proponit pag. 4. cap. 10. est huiusmodi: Deus non potest producere immediate & proximè actus prauos. Ergo sententia asserentium Deum concurrere proximè & immediate cum causis secundis est falsissima, atque adeo corrigenda & reformanda. Antecedens probatur primò, quia testimonia Scripturæ, quibus ostenditur Deum odisse iniquitatem, & mentiri non posse, nec seipsum negare, & alia huiusmodi, aperte clamant eum non posse consentire nobiscum ullam actionem intrinsecè malam, istè consequenter habere decretum volitionemque illas nobiscum producentem. Probat secundò, quia opposita sententia videtur saltem implicite & inæquivalente condemnata in Concilio Tolertano, in quo damnati sunt, qui dicebant Deum posse mentiri, siue per se, siue per alium, id est, cum alio: siquidem odisse Deum per alium, siue cum alio, multò turpius est, quam mentiri per alium. Expresse autem videri potest in Concilio Tridentino magis vniuersè condemnata quoad actus prauos sess. 6. can. 6. vbi damnantur qui dixerint mala opera, ita ut bona, Deum operari non permittente solum, sed etiam proprie & per se. Probat tertio, quia implicat Deum aliquid agere contra rectam rationem, quodque sit repugnans & contrarium infinitæ Dei sanctitati, & alio quo seipsum prosequitur. At liberè concurrere immediate ad actionem liberam intrinsecè malam, est agere contra rectam rationem, & displicet infinitæ sanctitati Dei, estque contrarium amoris eius ergo, &c. Probat minor, quia nulla sufficiens affertur ratio, cur homo liberè efficiens actionem intrinsecè turpem, aduersus rectam rationem, contra diuinum amorem, & sanctitatem agat: Deus autem concurrens etiam proximè ad eandem actionem secundum omnem gradum entitatis, excusatur ab iniquitate, & non agat contra rectam rationem. Respondens negando antecedens argumentum propositum. Ad cuius primam probationem dico eam pridem omnibus illis Scripturæ testimoniis satisfactam fuisse à Theologis: neque esse nobis necessarium quidquam illis addere, cum aduersarios nihil noui opponat contra eorum expositionem. Ad secundam: Quia non ignorabat aduersarius tresdecim esse Concilia Tolertana, debebat designare in quonam ex illis damnata fuerit illa propositio. Ego autè in nullo ex illis damnatam fuisse reperio. Dico tamen potuisse merito damnari, & forte fuisse